

Murman har ritat nya Sverigekontoret till Abbott. Soffan LeMur, designad av Wivian Eidsaunet och Marie Oscarsson, ger möjlighet att sitta lite mer avskärmat om det behövs – men ändå öppet.

Jakten på den perfekta arbetsplatsen

Vad är en perfekt arbetsplats? RUM har frågat en arkitekt, en ergonom och en ljusinredare. Deras svar skiljer sig åt, men en åsikt är gemensam: en bra arbetsplats är mer än detaljer och arkitektur.

De öppna landskapen är här för att stanna, säger Wivian Eidsaunet, inredningsarkitekt och vice vd för Murman arkitekter.

– Vi ser en trend i de projekt vi arbetar med, att arbetsplatsmöblerna är ganska lika varandra inom företagen, men att de kan kompletteras med sidofunktioner för dem som har andra behov. Alla jobbar med samma arbetsredskap, det är datorn och telefonen vare sig du är ekonom eller jurist. Men juristen kan till exempel behöva en extra arbetsplats för uppslagsverk, det är ett exempel på en sidofunktion, säger Wivian Eidsaunet.

Kunderna vill ha arbetsplatser som snabbt kan ändras vid omorganisationer.

– Allt ska gå så fort i dag, om arbetsplatsmöblerna är standardiserade kan man flytta utan att få stopp i arbetet.

Även om många arbetsplatser ser ganska lika ut kan man inte alltid säga detsamma om organisationerna.

– Grunden för vårt arbete är att lära känna kunden. Att lyssna och ge tillbaka olika alternativ som de utvärderar. Och det gäller att ledningen kommunicerar med de anställda.

Konflikter uppstår ibland eftersom man även jagar yteffektivitet. Men enligt Wivian Eidsaunet kan man inte dra likhetstecken mellan stora ytor och nöjda medarbetare.

– Människor kan sitta hur trångt som helst och ha kul och må bra om chefen är rätt person på rätt plats. Och motsatsen – man kan ha egna rum och ändå är det inte alltid bra. Frågan måste lyftas från fysiska förutsättningar till att innefatta

mer. Om man ändå ska flytta är det ju världens chans att inte bara städa i bokhyllan utan städa mentalt också!

För att få bästa resultat vill Wivian Eidsaunet gärna göra både ledning och personal delaktiga. Men det är inte alla som inser att arkitekter kan göra "mental" nytta.

– En del tycker att det blir dyrt att vi ska lägga tio timmar på att prata med personalen. Men ombyggnaden kanske kostar flera miljoner – och funkar det inte är det dyrt att bygga om. Ju bättre vi lär känna en organisation, desto bättre kan vi utforma kontoret.

Dessutom är det bra att medarbetarna får känna trygghet.

– Många medarbetare som ska få nya kontor är skeptiska, med all rätt. Skepsisen grundar sig ofta på att det kommer en förändring, något många människor tycker är väldigt obehagligt. Det är inte bara den öppna lösningen det handlar om, men vi har en tendens att koka ner det till det. Och om man inte blir nöjd är det den där j-a arkitektens fel (skratt).

De öppna landskapen ska helst delas in i grupper som har nytta av att sitta tillsammans. Annars finns risk för störning, och undersökningar visar att det är ljudet av röster som stör mest – en paradox, eftersom överhörning ger effektivare arbete och fördelar i jobbet.

– IT och ekonomi brukar ofta ha samma

Wivian Eidsaunet på Murman Arkitekter.

EXPERTERNAS BÄSTA ARBETSPLATSTIPS:

- **Ta med personalen** i diskussionerna kring ombyggnad.
- **Tänk på vilka grupper** som kan sitta ihop.
- **Det fysiska** – en bekväm och reglerbar arbetsplats - är a och o, men går att jämka med det estetiska.
- **Bygg så att folk tvingas till rörelse.**
- **Se till att ljuset är reglerbart** vid varje arbetsplats.
- **Ge gärna möjlighet att växla** mellan varmt och kallt ljus.

chef – så då sätter man dem tillsammans. Men ekonomerna räknar och behöver koncentrera sig, medan IT-avdelningen pratar i telefon oavbrutet – om saker de andra inte har någon nytta av att lyssna på.

Sådana erfarenheter brukar Murman arkitekter dela med sig av. Men inte ens en erfaren arkitektbyrå kunde förutse vad som skulle ske på kontoret de ritat i England åt ett svenskt företag. De anställda hade ganska monotona arbetsuppgifter och företagsledningen ville peppa med fruktkorgar.

– Reaktionen blev: "Men vi har ju redan chokladautomater!" Folk tyckte att ledningen ville pracka på dem en livsstil och i protest byggde man chokladpyramider bredvid fruktkorgarna.

En skillnad mellan Sverige och många länder är att status och fysisk placering inte är så intimt förknippade med varandra här.

– Ibland kommer till exempel amerikanska företag med listor på nyckeltal över hur stora arbetsplatser alla ska ha. Vi har inte riktigt den hierarkiska indelningen av kontoren här. I Sverige är det vanligare att chefen sätter sig bland andra i det öppna landskapet. En lösning som ofta inte heller är optimal. Man måste alltid ta hänsyn till vilka arbetsuppgifter en person har. Det kan räcka med att lägga större omsorg på vem som ska sitta var i den öppna lösningen, eller så måste man faktiskt välja att bygga ett antal rum, för en eller fler personer, när det krävs för att man ska kunna göra ett bra jobb. Det är alltid det som det handlar om i slutändan, att skapa förutsättningar för en optimal prestation. Och här behöver företagsledningen vara med.

När Wivian Eidsaunet får frågan om vad som är den perfekta arbetsplatsen svarar hon att kaffet är centralt för många.

– Eller, nja. Det finns inget facit, men med bra kommunikation och stort engagemang från både ledning och anställda kommer man långt! Första frågan många ställer sig är "var sitter jag?". Andra frågan är "var sitter chefen". Tredje frågan är "var är kaffet?".

En som förordar långa avstånd till kaffemaskinen är ergonomen Ellen Wheatley.

– Vi tänker så Taylor, allt ska vara inom räckhåll och effektiviserat. Men undersökning efter undersökning visar att ju mer vi rör oss, desto bättre mår kroppen och desto bättre tänker vi!

Ellen Wheatley driver ErgonomiByrå, ett företag som tänker i fler led än höj- och sänkbara skrivbord.

– Jag tror ergonomi har kommit att handla mycket om rehabilitering i Sverige eftersom det är sjukgymnaster som sysslat med ergonomi. Men för mig är det viktigt att förebygga.

Ett rum med plats för många personer som ger avskärmning med hjälp av absorberande ljudskärmar. De som arbetar här delar arbetsuppgifter, vilket enligt Wivian Eidsaunet är en framgångsfaktor för det öppna landskapet. "Det är lite kul med rosa eftersom det inte är unga reklamare som sitter här utan ett läkemedelsföretag", säger arkitekten.

Ofta får Ellen Wheatley samarbeta med arkitekter. Inte sällan är de skeptiska till ergonomer.

– De tror att jag kommer att välja det fulaste, men de blir överraskade när jag håller med om att det estetiska är viktigt. Kanske är det en generationsfråga. 40-talisterna tyckte att funktion var allt, nu är det design som är viktigt. Men man kan inte bara skapa en miljö som är snygg, man måste möta människans fysiska behov.

Den fysiska biten är basen i en behovstrappa. Sedan kommer den kognitiva delen, som innefattar hur lätt det är att hitta på arbetsplatsen och hur lättanvänd arbetsplatsen är. Den emotionella delen innehåller bitar som hur kontoret får en att må. Ellen Wheatley säger att alla delar är viktiga.

– Man kan prata om fyra "L" – ljus, ljud, luft och layout (planlösning). Arbetsplatsen måste vara reglerbar, ge möjlighet till variation. Och om man kan tvinga folk att röra på sig är det bra. Vi är gjorda för rörelse. I Japan finns ett företag som gett alla anställda varsitt bonzaitråd att sköta om, man måste tänka nytt!

En viktig del av arbetsplatsen är belysningen; fel ljus kan skada. Det finns framtagna normer för vad en arbetsplatsbelysning ska vara – men den är inte up to date, enligt Ellen Wheatley.

– Ljuset är vertikalt, gjort för att läsa papper på bord –

men nu jobbar vi ju med datorer!

Inte heller Kai Piippo, kreativ chef på Ljusarkitektur, är så imponerad av rekommendationerna.

– Det är vanligt att man bara går på rekommendationerna och sen gör man inget mer. Vi har en hög lägstandard – men det finns ingen spets.

För att skapa bättre arbetsplatser rekommenderar Kai Piippo reglerbart ljus vid varje arbetsplats. Man ska också kunna välja om man vill ha kallt eller varmt ljus.

– Man får en ljusterapeutisk effekt av det kalla, vita ljuset, men vi i Norden föredrar ofta det varma, gula. Men jag tror man gillar det man är van vid så det kan vara en generationsfråga.

Ett konkret tips från Kai Piippo är att lysa upp mörka hörn.

– Tänk när man ska in under skrivbordet med en USB-sticka. Ljus borde också kunna användas för branding i högre utsträckning.

– Nu kanske receptionsdisken får lysa. Tänk om man tog med det till hela kontoret! ■

